

NIKOHNI RASMIYLASHTIRISH TARTIBI**Normatova Muxarram***NamDU yuridik fakul'teti o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada nikoh, nikoh asosida oila shakllanishi, oila o'z asoslariga egaligi, nikoh tuzish bo'yicha normalar to'g'risida yozilgan*

Kalit so'zlar: *nikoh, oila, norma, ijtimoiy soha, iqtisodiyot, huquqiy shartlaar, jamiyat, maqsad.*

Аннотация: *В этой статье написано о браке, образования семья по основе брака, семейное основа и о норме заключения брака*

Ключевые слова: *брак, семья, норма, социальный отрасль, экономика, правовые условия общества, цель.*

Nikoh O'zbekiston xalqining an'anaviy oilaviy qadriyatlariga, nikohlanuvchilarning ixtiyoriy roziligiga va teng huquqliligiga asoslanadi. Shuningdek, moddiy majburiyatlar qonunda mustahkamlanib, erkaklar oldida majburiyatlar, ayollar oldida ma'suliyatni mustahkamlaydi. Davlat oilaning to'laqonli rivovlanishi uchun ijtimoiy, iqtisodiy, huquqiy va boshqa shart-sharoitlarni yaratib beradi. Jamiyat va davlatning oila xususidagi g'amxo'rliqi avvalombor, davlat yuritayotgan kuchli ijtimoiy siyosatda namoyon bo'lmoqda. Davlat rahbarligida amalga oshirilayotgan iqtisodiy, siyosiy, ijtimoiy va ma'naviy islohiy chora-tadbirlarning bosh maqsadi inson, oila manfaatlarini qanoatlantirishdan iboratdir. Bugun oilaning benazir nufuzi, ulkan ijtimoiy ahamiyatga molik voqyelik ekanligi hech kimda shubha tug'dirmaydi. Oila jamiyatning asosiy qismi va ijtimoiy tayanchidir. Har bir oilaning bahtiyorligi va farovonligi rivojlanish natijada jamiyatning barqarorligi, gullab-yashnashi hamda farovonligi shartidir. Oila nafaqat inson naslini davom ettirish omili sifatida, balki jamiyat a'zolarini, ayniqsa o'sib kelayotgan yosh avlodni milliy istiqloq g'oyasi asosida tarbiyalash maskani sifatida katta ahamiyatga molikdir.

Oila tuzishdan maqsad – oila qurguvchi erkak va ayolning jamiyatga e'lon qilinishi. Masalan, turmushga chiqqan ayol eri turib boshqasi bilan yashamaydi. Nasllarning aralashuviga, otasi noma'lum insonlarning dunyoga kelishiga yo'l qo'yilmaydi. Nima uchun oila masalasiga o'ta jiddiy qaraladi? Sababi, otasi bir yoki onasi bir avlodlarning o'zaro nikohlanishiga yo'l qo'yilmaydi. Xoh diniy, xoh dunyoviy (ilmiy) jihatdan olib qaralganda ham bunga qarshi turiladi. Barcha milliy jixatlarimizni e'tiborga olgan xolda, mamlakatimizda bir nikohlik tamoyili amal qiladi.

O'zbekiston Respublikasi konstitutsiyasining 58-moddasidagi xotin-qizlar va erkaklar teng huquqlidirlar. Er va xotin oilada teng huquqlardan foydalanadilar va ular teng majburiyatlarga egadirlar. Nikoh tuzish vaqtida er va xotin o'z xohishi bilan eri

yoki xotining familiyasini umumiy familiya qilib tanlaydi yoki ularning har biri nikohgacha bo'lgan o'z familiyasini saqlab qoladi.

So'nggi yillarda respublikamizda norma ijodkorligi faoliyati sifatini yaxshilash, amalga oshirilayotgan islohotlarning institutsional-huquqiy bazasini yangilash, eskirgan va o'z ahamiyatini yo'qotgan normalarni bekor qilish bo'yicha keng ko'lamli ishlar amalga oshirildi.

Shu bilan birga, qonunchilikdagi tizimli o'zgarishlar bilan bog'liq jadal rivojlanish tartibga solish yukini kamaytirish, tarqoq holda tartibga solinayotgan ijtimoiy munosabatlarni tizimlashtirish bo'yicha aniq chora-tadbirlar ishlab chiqishni taqozo etmoqda.

Vazirlar Mahkamasining 2023 yil 20 oktyabrdagi 550-son qaroriga ko'ra, nikoxdan o'tish tartibi qoidalari mustahkamlandi. Unda nikoh va oila, fuqarolik holati dalolatnomalarini qayd etish sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlarni tizimlashtirish belgilangan.

Fuqarolik holati dalolatnomalarini yozish (keyingi o'rinlarda — FHDYo) organlarining asosiy vazifalaridan biri nikoxni qayd etish xisoblanadi.

Nikoh qayd etilganligi haqida guvohnoma — bu nikohdan o'tgan shaxslarning er-xotinligini tasdiqlovchi va ular o'rtasida o'zaro huquq va majburiyatlarning vujudga kelganligini ifodalovchi hujjatdir.

O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksining 14 va 15-moddalariga muvofiq, nikohlanuvchilarning o'zaro roziliklari va ularning nikoh yoshiga yetganliklari nikoh tuzishning asosiy shartlari hisoblanadi.

Uzrli sabablar mavjud bo'lganda, alohida holatlarda (homiladorlik, bola tug'ilishi, voyaga yetmaganning to'la muomalaga layoqatli deb e'lon qilinishi — emansipatsiya), nikoh tuzishni xohlovchi shaxslarning iltimosiga ko'ra, nikoh tuzilganligini qayd etish joyidagi tuman, shahar hokimi tomonidan nikohga kirish yoshi bir yildan ko'p bo'lmagan muddatga kamaytirilishi mumkin.

Nikoh nikoh tuzishni xohlovchi shaxslar bu to'g'rida belgilangan namunadagi yozma yoki elektron ariza bilan murojaat etgan kundan keyin bir oy o'tgach FHDYo organi tomonidan qayd etiladi.

FHDYo organlari tomonidan nikohlanuvchi shaxslarning nikoh tuzilganligini qayd etish to'g'risidagi arizasini qabul qilishda belgilangan tartibda tibbiy ko'rikdan o'tish uchun yo'llanma beriladi, O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksining 17-moddasi ikkinchi qismida ko'rsatilgan holatlar bundan mustasno.

Bunda ellik yoshgacha nikoh tuzuvchi shaxslar OIV-infeksiyasi yuzasidan tibbiy tekshiruvdan majburan o'tishi kerak.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. T., O'zbekiston. –b,120

2. Vazirlar Mahkamasining 2023 yil 20 oktyabrdagi 550-son qarori Lex.uz

3. Chuboyeva Ozodaxon Kuvonbekovna. ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН–III РЕНЕСАНСИДА ХОТИН-ҚИЗЛАР ИЖТИМОЙ ҲИМОЯСИ PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS: a collection scientific works of the International scientific conference (15 May, 2022) - Copenhagen:2022. ISSUE 13 – 226 p. 94-99

4. Chuboyeva Ozodaxon Kuvonbekovna. OILA MUQADDASLIGI HUQUQIY ASOSLARI. PEDAGOG RESPUBLIKA ILMIY JURNALI. 7 – TOM 2 – SON / 2024 - YIL / 15 – FEVRAL. 203-207

<http://www.bestpublication.org/>

5. Саидсаков Саидахроп Саидкрамович. ЭМОТИВНОЕ ЗНАЧЕНИЕ И КАТЕГОРИЯ ЭМОТИВНОСТИ. 7 – ТОМ 2 – SON / 2024 - YIL / 15 – FEVRAL. <http://www.bestpublication.org/>. 198-202

6. Chuboyeva Ozodaxon “New Uzbekistan: Administrative Management Reform” Journal of Pedagogical Inventions and Practices ISSN NO: 2770-2367. <https://zienjournals.com>

7. Kuvonbekovna C. O. OILA MUQADDASLIGI HUQUQIY ASOSLARI //PEDAGOG. – 2024. – T. 7. – №. 2. – С. 194-198.